

Spis treści

wykaz skrótów.....	9
od autora	17
rozdział 1. Wprowadzenie	
1.1. Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa	23
1.1.1. Prawo do pomocy społecznej.....	24
1.1.2. Zasada subsydiarności pomocy społecznej.....	27
1.1.3. Zasada poszanowania godności człowieka	31
1.1.4. Zasada współdziałania.....	33
1.1.5. Przyczyny udzielania pomocy społecznej.....	34
1.1.5.1. Ubóstwo	36
1.1.5.2. Sieroctwo.....	36
1.1.5.3. Bezdomność	37
1.1.5.4. Bezrobocie.....	41
1.1.5.5. Niepełnosprawność	41
1.1.5.6. Długotrwała i ciężka choroba.....	43
1.1.5.7. Przemoc w rodzinie	45
1.1.5.8. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	47
1.1.5.9. Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.....	48
1.1.5.10. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	50
1.1.5.11. Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze.....	50
1.1.5.12. Trudności w integracji cudzoziemców.....	52
1.1.5.13. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.....	54
1.1.5.14. Ryzyko alkoholizmu lub narkomanii	55
1.1.5.16. Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.....	56
1.1.6. Pozostałe zasady pomocy społecznej.....	59
1.1.6.1. Zasada indywidualizacji.....	59
1.1.6.2. Zasada odpowiedniego uwzględniania potrzeb osób i rodzin w stosunku do możliwości pomocy społecznej.....	60
Z orzecznictwa	62

1.2. Postępowanie w sprawach pomocy społecznej na tle postępowania administracyjnego	67
1.2.1. Cechy prawa administracyjnego	68
1.2.2. Zasada stosowania przepisów k.p.a. w postępowaniu w sprawach pomocy społecznej – odpowiednio	69
1.2.3. Zasady ogólne postępowania administracyjnego	70
1.2.4. Zasady ogólne w postępowaniu w sprawach pomocy społecznej	72
1.2.4.1. Zasada praworządności	72
1.2.4.2. Zasada prawdy obiektywnej	73
1.2.4.3. Zasada uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli	76
1.2.4.4. Zasada pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa	79
1.2.4.5. Zasada informowania	81
1.2.4.6. Zasada zapewnienia czynnego udziału strony w postępowaniu	82
1.2.4.7. Zasada szybkości i prostoty postępowania	84
1.2.4.8. Zasada pisemności	87
1.2.6.9. Zasada trwałości ostatecznych decyzji administracyjnych	88
1.2.5. Cechy charakterystyczne postępowania w sprawach pomocy społecznej	91
Z orzecznictwa	92
1.3. Ochrona danych osobowych w postępowaniu w sprawach pomocy społecznej	97
1.3.1. Zasada ochrony dóbr osobistych w pomocy społecznej	97
1.3.1.1. Zasada kierowania się dobrem strony	99
1.3.1.2. Zasada wzmożonej ochrony dóbr osobistych strony i zakaz upubliczniania danych identyfikujących stronę i zakresu przyznanego jej uprawnienia	100
1.3.2. Dane osobowe w pomocy społecznej	100
1.3.3. Przetwarzanie danych wrażliwych a postępowanie w sprawach pomocy społecznej	102
1.3.4. Zasady legalności przetwarzania danych w pomocy społecznej	104
1.3.4.1. Obowiązek udostępniania danych pracownikowi socjalnemu	106
1.3.4.2. Wywiad środowiskowy jako sposób gromadzenia danych osobowych	107
1.3.4.3. Udostępnienie danych gromadzonych w pomocy społecznej podmiotom uprawnionym	108
1.3.4.4. Zgoda osoby zainteresowanej na udostępnienie danych	113
1.3.4.5. Obowiązek aktualizacji danych przez świadczeniobiorców	114
1.3.5. Obowiązki administratora danych	114
1.3.4.1. Obowiązek informacyjny	115
1.3.4.2. Obowiązek zachowania szczególnej staranności	116
1.3.4.3. Obowiązek uzupełniania, uaktualniania, sprostowania danych	117
1.3.4.4. Zastosowanie środków technicznych i organizacyjnych, zapewniających ochronę przetwarzanych danych	118
1.3.4.5. Obowiązek zgłoszenia do rejestracji zbiorów danych osobowych	119
Z orzecznictwa	120

rozdział 2. Rola rodzinnego wywiadu środowiskowego w postępowaniu w sprawach pomocy społecznej	
2.1. Rodzinny wywiad środowiskowy w pomocy społecznej.....	127
2.1.1. Status świadczeniobiorcy: osoba i rodzina.....	127
2.1.2. Ustalenie składu rodziny	128
2.1.3. Wywiad jako obligatoryjny element postępowania	130
Z orzecznictwa	132
2.2. Wywiad środowiskowy a postępowanie dowodowe na tle teorii dowodów	133
2.2.1. Obowiązek przeprowadzenia wywiadu środowiskowego w pomocy społecznej	133
2.2.2. Wywiad środowiskowy jako szczególny rodzaj dowodu.....	136
2.2.3. Dowody w postępowaniu administracyjnym	137
2.2.3.1. Dokumenty	138
2.2.3.2. Zaświadczenia	142
2.2.3.3. Zeznania świadków	143
2.2.3.4. Opinia biegłego	145
2.2.3.5. Oględziny	146
2.2.3.6. Oświadczenia strony	146
2.2.4. Obowiązek przeprowadzania dowodów z urzędu – zasada oficjalności	147
2.2.5. Rola domniemań	148
2.2.6. Uprawdopodobnienie jako środek dowodowy.....	148
2.2.7. Zasada kompletności materiału dowodowego	149
2.2.8. Obowiązek prawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego	150
2.2.9. Pomoc prawna w postępowaniu administracyjnym i w pomocy społecznej.....	151
Z orzecznictwa	152
2.3. Rodzinny wywiad środowiskowy i aktualizacja wywiadu w postępowaniach w sprawach pomocy społecznej w świetle ustawy o pomocy społecznej.....	157
2.3.1. Przypadki obowiązkowego przeprowadzania wywiadu	157
2.3.2. Treść art. 107 u.p.s.	158
2.3.2.1. Cele przeprowadzenia wywiadu środowiskowego	159
2.3.2.2. Postępowania, w których przeprowadzenie wywiadu środowiskowego jest obowiązkowe.....	159
2.3.2.3. Wskazanie pracownika socjalnego jako osoby uprawnionej do przeprowadzenia wywiadu	163
2.3.2.4. Pomoc prawna w zakresie przeprowadzenia wywiadu środowiskowego.....	164
2.3.2.5. Aktualizacja wywiadu	165
2.3.2.6. Aktualizacja obligatoryjna	168
2.3.2.7. Oświadczenie o dochodach i stanie majątkowym.....	169
2.3.2.8. Wywiad środowiskowy dla celów potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej	172

2.3.2.9. Wywiad środowiskowy jako instrument pracy w pomocy społecznej.....	179
Z orzecznictwa	183
2.4. Sposób przeprowadzania wywiadu środowiskowego i rola pracownika socjalnego w postępowaniu	189
2.4.1. Podstawowy termin przeprowadzenia wywiadu środowiskowego..	190
2.4.1.1. Wnioskodawca	190
2.4.1.2. Informator.....	193
2.4.1.3. Wszczęcie postępowania z urzędu	194
2.4.1.4. Obowiązek informowania strony o wszczęciu postępowania.....	195
2.4.2. Termin w sprawach niecierpiących zwłoki	197
2.4.3. Uzgodnienie ze stroną terminu przeprowadzenia wywiadu.....	198
2.4.4. Zwłoka w postępowaniu.....	200
2.4.5. Miejsce przeprowadzania wywiadu	201
2.4.6. Osoby, z którymi przeprowadza się wywiad.....	204
2.4.7. Zasady organizacyjne związane z przeprowadzeniem wywiadu	206
2.4.8. Rola pracownika socjalnego.....	206
2.4.9. Wywiad z osobą, o której mowa w § 5 r.w.ś.	208
2.4.10. Obowiązki pracownika socjalnego związane z wywiadem	210
Z orzecznictwa	212
2.5. Skutki odmowy udzielenia informacji do wywiadu środowiskowego oraz inne przypadki uzasadniające odmowę przyznania świadczeń lub ich wstrzymanie	217
2.5.1. Skutki odmowy udzielenia informacji do wywiadu środowiskowego.....	218
2.5.2. Przypadki braku współdziałania z punktu widzenia art. 11 ust. 2 u.p.s.....	223
2.5.2.1. Odmowa zawarcia kontraktu socjalnego oraz niedotrzymywanie jego postanowień.....	226
2.5.2.2. Nieuzasadniona odmowa podjęcia zatrudnienia	228
2.5.3. Inne przypadki odmowy przyznania świadczeń.....	229
2.5.3.1. Kryteria podmiotowe.....	230
2.5.3.2. Wymogi przedmiotowe	232
2.5.3.3. Ustawowe przeciwskazania do przyznania świadczeń	232
2.5.3.4. Zakaz przyznawania świadczeń	233
2.5.4. Wstrzymanie wypłaty świadczeń.....	234
2.5.5. Przypadki umorzenia postępowania.....	237
2.5.6. Pozostawienie wniosku bez rozpoznania	240
Z orzecznictwa	243
rozdział 3. Kwestionariusz rodzinnego wywiadu środowiskowego, część I – jako szczegółowy opis sytuacji rodziny	
3.1. Wstęp.....	253
3.2. Dane osoby, z którą przeprowadzono wywiad, dane o rodzinie	257
3.2.1. Dane personalne	259
3.2.1.1. Imię, nazwisko, imiona rodziców	259

3.2.1.2.	Obywatelstwo.....	260
3.2.1.3.	Dowód tożsamości	261
3.2.1.4.	PESEL	265
3.2.1.5.	Adres zamieszkania.....	266
3.2.2.	Dane przedmiotowe.....	271
3.2.2.1.	Rodzaje sytuacji uzasadniających przyznanie pomocy.....	271
3.2.2.2.	Informacja, czy osoba/rodzina korzystała ze świadczeń pomocy społecznej.....	273
3.2.3.	Informacje o rodzinie i osobach, o których mowa w art. 103 u.p.s.	275
3.2.4.	Przychody i obciążenia finansowe	280
3.1.4.1.	Dochody	280
3.2.4.2.	Wydatki	292
3.3.	Sytuacja mieszkaniowa osoby/rodziny	294
3.4.	Sytuacja rodzinna osób wspólnie zamieszkujących.....	297
3.5.	Sytuacja zawodowa	307
3.6.	Sytuacja zdrowotna	316
3.6.1.	Opis sytuacji zdrowotnej.....	316
3.6.2.	Sytuacja osób niepełnosprawnych	318
3.6.3.	Sytuacja osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków	326
3.7.	Potrzeby i oczekiwania osoby/rodziny zgłoszone podczas przeprowadzania wywiadu.....	327
3.8.	Znaczenie podpisu osoby składającej oświadczenie.....	328
3.9.	Informacja o zgłaszającym problem	331
3.10.	Ocena sytuacji osoby/rodziny i wnioski pracownika socjalnego.....	332
3.11.	Plan pomocy i działań na rzecz osoby lub rodziny	333
3.11.1.	Ustalenia dotyczące dochodu	333
3.11.2.	Formy i zakres proponowanej pomocy	335
3.11.2.1.	Świadczenia pieniężne	337
3.11.2.2.	Świadczenia niepieniężne	345
3.11.2.3.	Świadczenia niepieniężne w formie usług opiekuńczych.....	349
3.11.2.4.	Praca socjalna.....	353
3.12.	Plan pomocy zatwierdzony przez kierownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.....	354
rozdział 4. Pozostałe części kwestionariusza		
4.1.	Część II – dotyczy osób, o których mowa w art. 103 u.p.s.....	359
4.1.1.	Uwagi ogólne	359
4.1.2.	Pkt I – dane osoby, z którą przeprowadzono wywiad.....	360
4.1.3.	Pkt II – informacje o członkach rodziny i innych osobach wspólnie zamieszkujących.....	362
4.1.4.	Pkt III – pomoc osoby/rodziny udzielana osobie/rodzinie ubiegającej się o przyznanie świadczenia	363
4.1.5.	Pkt IV – osoba, z którą przeprowadzono wywiad wskazała inne osoby, o których mowa w art. 103 u.p.s.....	365

4.2. Część III – dotyczy osób, o których mowa w art. 103 u.p.s. (aktualizacja wywiadu)	365
4.3. Część IV – dotyczy osób lub rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (aktualizacja wywiadu).....	367
4.3.1. Uwagi ogólne	367
4.3.2. Pkt I – Dane osoby, z którą przeprowadzono wywiad	368
4.3.3. Pkt II – potrzeby i oczekiwania zgłoszone podczas przeprowadzania wywiadu.....	370
4.3.4. Pkt III – ocena sytuacji osoby/rodziny, wnioski pracownika socjalnego	371
4.3.5. Proponowany i zatwierdzony plan pomocy	372
4.4. Część V – dotyczy osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	373
4.4.1. Uwagi ogólne	373
4.4.2. Pkt I – dane osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, z którymi przeprowadzono wywiad	376
4.4.3. Pkt II – Informacja o członkach rodziny mieszkających wspólnie w lokalu	378
4.4.4. Pkt III – Sytuacja materialna osoby/rodziny	379
4.4.5. Pkt IV – Sytuacja mieszkaniowa osoby/rodziny	382
4.4.5.1. Uwagi ogólne	382
4.4.5.2. Szczegółowy opis mieszkania	383
4.4.6. Pkt V – Sytuacja zdrowotna rodziny	385
4.4.7. Pkt VI – Sytuacja rodzinna.....	386
4.4.8. Pkt VII – Informacje o gotowości osób do przyjęcia dziecka.....	390
4.4.9. Pkt VIII – Sytuacja zawodowa rodziny.....	392
4.5. Część VI – dotyczy rodziny zastępczej ubiegającej się o przyznanie pomocy społecznej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka.....	393
4.5.1. Uwagi ogólne	393
4.5.2. Dane osób pełniących funkcję rodziny zastępczej, z którymi przeprowadzono wywiad.....	394
4.5.3. Informacje o członkach rodziny zastępczej oraz o dziecku	395
4.6. Część VII – dotyczy oceny sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.....	398
4.6.1. Dane osób pełniących funkcję rodziny zastępczej, z którymi przeprowadzono wywiad.....	398
4.6.2. Opis sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.....	399
4.6.3. Opis trudności w wypełnianiu funkcji rodziny zastępczej.....	400
4.6.4. Ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.....	401
4.7. Część VIII – dotyczy osób ubiegających się o pomoc pieniężną na usamodzielnienie, pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki	402
4.7.1. Uwagi ogólne	402
4.7.2. Dane osoby, z którą przeprowadzono wywiad.....	404

4.7.2.1. Sytuacja rodzinna	405
4.7.2.2. Z jakiego rodzaju opieki osoba usamodzielniana korzystała	406
4.7.2.3. Informacje o kontynuowaniu edukacji	406
4.7.2.4. Ustalenie dochodu	407
4.7.3. Wnioski pracownika socjalnego	407
4.8. Część IX – dotyczy cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	409
4.8.1. Uwagi ogólne	409
4.8.2. Dane osoby, z którą przeprowadzono wywiad, dane o członkach rodziny przebywających i zamieszkujących na terytorium RP	412
4.8.2.1. Dane personalne	413
4.8.2.2. Dane dotyczące pobytu	417
4.8.2.3. Dane dotyczące pomocy	418
4.8.2.4. Informacja o członkach rodziny	419
4.8.3. Znajomość języka polskiego	419
4.8.4. Funkcjonowanie cudzoziemca i członków jego rodziny w nowym środowisku po opuszczeniu Centralnego Ośrodka Recepcyjnego dla Uchodźców	421
4.8.5. Sytuacja mieszkaniowa	422
4.8.6. Sytuacja zdrowotna	423
4.8.7. Sytuacja zawodowa	424
4.8.8. Sytuacja dochodowa	425
4.8.9. Potrzeby i oczekiwania zgłoszone podczas przeprowadzania wywiadu	425
4.8.10. Ocena i wnioski pracownika socjalnego	426
4.8.11. Plan pomocy i działań na rzecz osoby lub rodziny	427
4.9. Część X – dotyczy osób i rodzin poszkodowanych w wyniku sytuacji kryzysowej występującej na skalę masową, a także klęski żywiołowej bądź zdarzenia losowego	429
4.9.1. Uwagi ogólne	429
4.9.2. Dane osoby, z którą przeprowadzono wywiad	432
4.9.3. Straty poniesione w wyniku sytuacji kryzysowej występującej na skalę masową, a także klęski żywiołowej bądź zdarzenia losowego	433
bibliografia	437